Diari de Girona

Dominical

12 de febrer de 2017

ARQUITECTURA
CODERCH, L'ARQUITECTE QUE OBRIA PORTES
04_05

HISTÒRIA
UN VIATGER AL CASSÀ TAPER DEL 1890
02_03

ENTREVISTA
ANTONI VILA CASAS, EMPRESARI I FILANTROP
06_08

REPORTATGE
ELS NADIUS DIGITALS NO EXISTEIXEN
10_11

Quan pensi en
GASOIL de CALEFACCIÓ
pensi en AVIA
972 27 35 95
www.aviaenergias.es

Servei a tota la província

FLOTES

EMPRESES

PARTICULARS

AGRÍCOLA

MARINA

Coderch, l'arquitecte que obria portes

Un llibre reivindica l'obra i la influència que va exercir José Antonio Coderch, arquitecte barceloní amb una estreta relació amb les comarques gironines i que està enterrat a Espolla

TEXT **ALFONS PETIT**

Necessitem que milers i milers d'arquitectes que van pel món pensin menys en Arquitectura (amb majúscula), en diners o en les ciutats de l'any 2000, i més en el seu ofici d'arquitecte. Que treballin amb una corda lligada al peu, perquè no puguin anar massa lluny de la terra en la qual tenen arrels, i dels homes que millor coneixen, sempre recolzant-se en una base ferma de dedicació, de bona voluntat i d'honradesa (honor)». Aquestes paraules que ell mateix va escriure l'any 1961 en un article a la revista *Domus* descriuen de manera clara la visió que tenia del seu ofici l'arquitecte José Antonio Coderch (Barcelona, 1913- Espolla, 1984). I precisament reivindicar l'obra i la influència que Coderch va exercir és l'objectiu del llibre *Recordando a Coderch*, obra de la periodista Pati Núñez, que s'ha presentat aquesta setmana. En el volum, a més, arquitectes com Rafael Moneo, Oriol Bohigas, Oscar Tusquets o Federico Correa assenyalen la figura de Coderch com el principal responsable que l'arquitectura espanyola de postguerra s'obrís a corrents internacionals.

Coderch, autor d'obres tan emblemàtiques com la Casa Ugalde a Caldetes, l'edifici Girasol a Madrid, la casa de l'artista Antoni Tàpies a Barcelona o l'ampliació de l'Escola d'Arquitectura també de la capital catalana, va tenir una estreta relació amb les comarques gironines, tant perquè va tenir casa a Cadaqués i a Espolla, com perquè va executar projectes en nombroses localitats de la demarcació. També va ser l'autor d'una proposta per a la urbanització de Torre Valentina que finalment va ser descartada pels promotors. I més enllà de les obres que porten la seva firma com a arquitecte, aquell paper de personatge influent en el seu ofici també es deixa notar per exemple a la ciutat de Girona, on hi ha diverses obres executades per altres arquitectes però en les quals s'aprecia clarament l'herència de Coderch. Ho explica la *Guia d'Arquitectura de Girona* per exemple en el cas del conjunt d'habitatges de «la Caixa» que hi ha a Palau, obra dels arquitectes Josep Maria Masramon i Ordis i Joaquim Figa: «Seguint molt literalment el model de J. A. Coderch (cotxeres de Sarrià, Barcelona) un projecte per a 543 habitatges s'havia d'estructurar en blocs aïllats entre espais enjardinats i passos semiurbans, en una línia compositiva i permeable i desencaixada i amb una concepció comunitària dels intersticis. Una manera de compondre que tracta d'aplicar a l'habitatge col·lectiu virtuts pròpies de la casa unifamiliar».

José Antonio Coderch va ser el primer de vuit germans d'una família que per part del seu pare (enginyer en cap del port de Barcelona) tenia arrels a Espolla. Va estudiar arquitectura a Barcelona i va començar a exercir el 1942, projectant sobretot en els seus inicis cases unifamiliars i blocs d'habitatges protegits encarregats per les autoritats franquistes. A les comarques gironines construiria cases protegides, a les dècades de 1940 i 1950, a Olot, Girona, Roses, Pals, Pa-

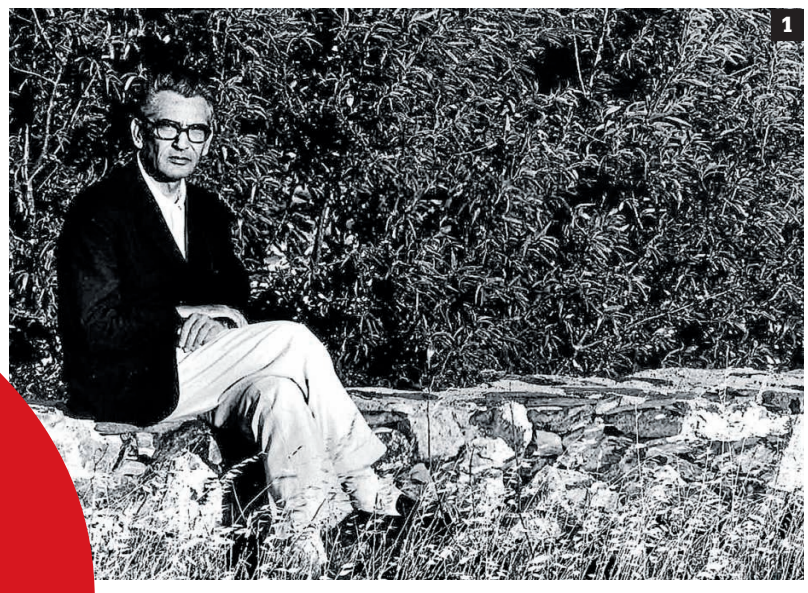
1

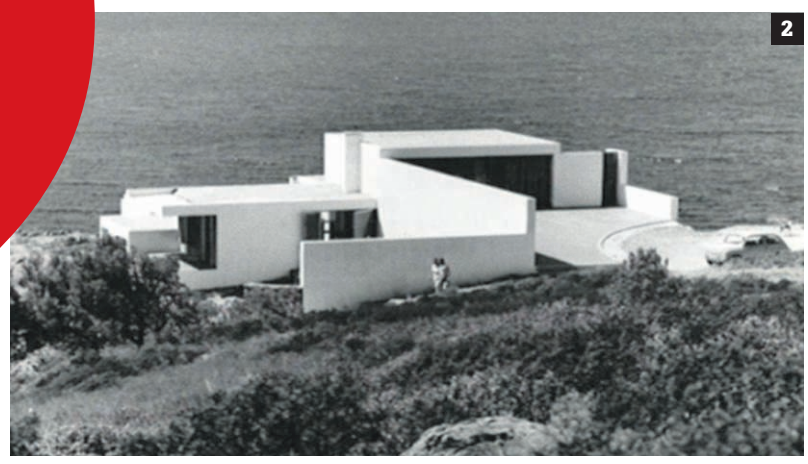
2

3

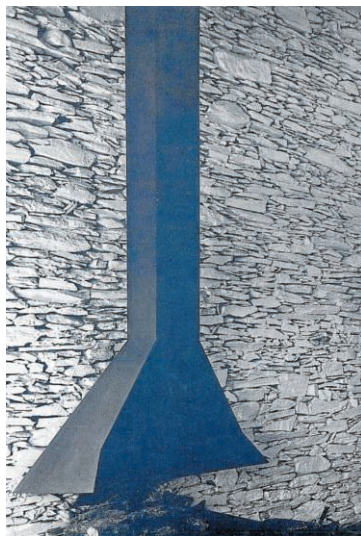

lamós... Encara que bona part de la seva obra es concentraria en aquell temps a Sitges, localitat de la qual va ser arquitecte municipal.

CASA I OBRES A GIRONA

A partir de mitjans de la dècada de 1950, la relació de Coderch amb les comarques gironines es fa més estreta perquè d'una banda hi comença a executar projectes més importants (especialment cases unifamiliars), i en segon lloc perquè el 1958 restaura una petita casa de pescadors a Cadaqués, on passarà temporades de vacances. «Allà s'aficionarà al mar amb els pescadors del lloc i travarà amistat amb Marcel Duchamp, entre d'altres intel·lectuals i artistes de la colònia de forasters», segons es pot llegir al web dedicat a José Antonio Coderch que gestiona la seva família.

En aquest web, precisament, es recullen alguns comentaris que el mateix Coderch va fer sobre algunes de les seves obres gironines d'aquella època:

- Casa Senillosa (Cadaqués, 1956): «El principal problema d'aquest edifici consistia en les dimensions i forma del solar, que era pràcticament quadrat amb una sola façana en la qual es podien obrir buits. Tenia, però, l'avantatge que es podia accedir a la casa per dos carrers a molt diferent nivell».

- Casa Ballvé (Camprodon, 1957): «Està en la línia de composició en planta de la casa Catasús de Sitges, adaptada a l'ambient i les condicions climatològiques de l'alta muntanya. La decoració de la casa es va realitzar en estreta col·laboració amb els arquitectes Federico Correa i Alfonso Milà».

- Casa Rozes (Roses, 1962): «En aquest cas la configuració del terreny i el límit de la zona marítimoterrestre van determinar una solució de planta articulada a diferents nivells que ha estat després, sempre que era possible, una constant en el nostre sistema de projectar. Aquesta línia d'acció va ser facilitada posteriorment per la utilització d'estructures reticulars que trenquen amb la vella disposició de jàsseres i pilars alineats, obtenint per tant una major llibertat de composició planimètrica.».

De fet, la casa Rozes es troba entre els projectes més significatius del conjunt de l'obra de Coderch, encara que ha estat sotmesa a diverses modificacions que han desvirtuat en part la proposta arquitectònica inicial. Malgrat això, continua essent objecte d'estudi per part d'arquitectes de tot el món, i des del 1992 és Monument Històrico-Artístic Nacional. La casa, situada a la punta de l'Almadrava, va ser un encàrrec del doctor Louis Rozes, metge de Perpinyà, perquè servís com a residència d'estiueig per a ell i la seva família. Coderch va integrar formes geomètriques aprofitant les irregularitats del terreny.

Precisament la integració en l'entorn era una de les característiques d'un altre projecte de Coderch a les comarques gironines, encara que finalment no va reeixir. A finals de la dècada de 1950, quan s'estava gestant la urbanització de Torre Valentina a Calonge, un grup de promotors va contactar amb Coderch per demanar-li que es fes càrrec del disseny d'alguns dels edificis que s'hi havien de construir. L'arquitecte va elaborar la seva proposta, i encara que ell mateix se'n declarava molt satisfet, finalment va ser descartada. Com explicava Coderch, «Torre Valentina és sens dubte l'obra que ha tingut més audiència a tot arreu. Feia compatible la senzillesa, la varietat dels programes dels diferents apartaments i les bones vistes al mar. Per a nosaltres, la principal virtut era que amb una gran densitat, s'adaptava al terreny i era pràcticament invisible des del mar, a excepció de l'hotel que formava part d'aquesta urbanització. Al final aquest projecte va ser rebutjat pel consell d'administració de l'empresa promotora, al·legant com a principals inconvenients la seva extremada senzillesa i l'aspecte, que segons ells tenia, d'una casbah marroquina».

El rebuig del projecte va tenir més conseqüències negatives de les esperades en la trajectòria de Coderch, encara que les va superar. Com es pot llegir al seu web, aquest projecte havia representat per a ell «la gran oportunitat per a investigar i aplicar noves solucions per a la segona residència, si bé finalment és desestimat després de diversos mesos d'intensa activitat. La decepció que li causa Torre Valentina i una crisi conjuntural del sector de la construcció porten com a conseqüència que el seu despatx es vegi paralitzat durant gairebé un any. Més tard rep la Medalla d'Or de l'Exposició Nacional de Belles Arts, premiant l'interès arquitectònic, urbanístic i paisatgístic d'aquest projecte. El pintor Antoni Tàpies li encarrega la seva casa-taller a Barcelona, el que l'ajudarà a sortir definitivament d'aquella difícil situació».

La vinculació gironina de Coderch s'acabarà de consolidar el 1964, quan «reforma la casa natal Coderch, a Espolla, construïda al segle XVI i recuperada per al patrimoni familiar al cap de seixanta anys. Hi passarà llargues temporades en els últims anys de la seva vida, que alterna amb la casa de Sant Gervasi, a Barcelona». El mateix Coderch havia explicat sobre aquest projecte que «aquesta casa dels meus avantpassats, que vaig poder recuperar fa 14 anys, va ser restaurada respectant al màxim l'edifici. Mentre realitzàvem les obres va existir una mena de diàleg amb ell, i els seus grunyits i queixes ens van ajudar molt per tractar-lo amb el degut respecte. Va ser una obra molt llarga per les seves dificultats, per la nostra falta d'experiència en restauracions i naturalment per dificultats de finançament».

En els anys posteriors, el prestigi i el reconeixement de José Antonio Coderch va continuar creixent (va rebre distincions diverses i es van organitzar exposicions sobre la seva obra) i en paral·lel va mantenir la seva intensa activitat com a arquitecte. A les comarques gironines va projectar el Club Nàutic de Sant Feliu de Guíxols, cases unifamiliars a Cadaqués, Calella de Palafrugell, Sant Feliu de Guíxols, i altres projectes a Blanes, Puigcerdà, Santa Cristina d'Aro, Espolla, Girona, Palafrugell, ... José Antonio Coderch va morir a Espolla el mes de novembre del 1984 i va ser enterrat al cementiri de la localitat.

Ara, el llibre *Recordando a Coderch* de Pati Núñez torna a posar d'actualitat la feina d'un arquitecte que segons el seu col·lega Oriol Bohigas buscava en qualsevol obra arquitectònica la millor relació entre interior i exterior a partir de tres aspectes: maximitzar l'entrada de llum, maximitzar les vistes a l'exterior encara que cuidant la intimitat i creant espais intermedis depenent del clima. «És un arquitecte que caldria estudiar a fons; la seva aportació va ser menys teòrica i més d'eficàcia realista», postil·la Bohigas.

FOTOS:
1. José Antonio Coderch a Espolla, la localitat gironina on va morir i està enterrat.
2 i 3. Dues imatges de la Casa Rozes, a Roses, de l'any 1962 i un dels projectes més representatius de l'obra de Coderch.
4. Una sala del mas familiar d'Espolla, un cop reformat pel mateix arquitecte; s'hi poden veure unes làmpades dissenyades per ell.
5. Vista frontal de la Casa Pairal Coderch a Espolla, que va ser restaurada el 1964.
6. Interior d'un dels habitatges de la Casa Senillosa de Cadaqués, amb una llar de foc dissenyada pel mateix Coderch.
7. Façana de la Casa Senillosa (1956).
8. La Casa Ballvé de Camprodon (1957).
9. Una imatge del projecte de José Antonio Coderch per a la urbanització de Torre Valentina, que va ser descartat.
IMATGES PERTANYENTS A L'ARXIU CODERCH

4

5

6

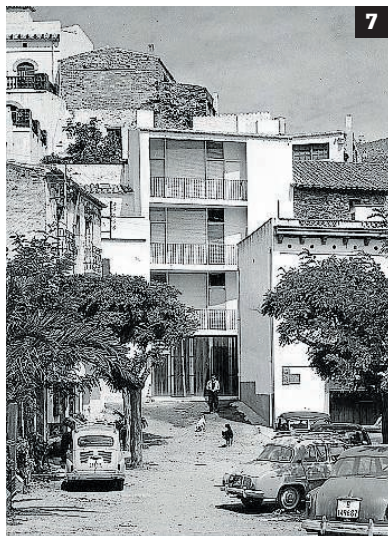
7

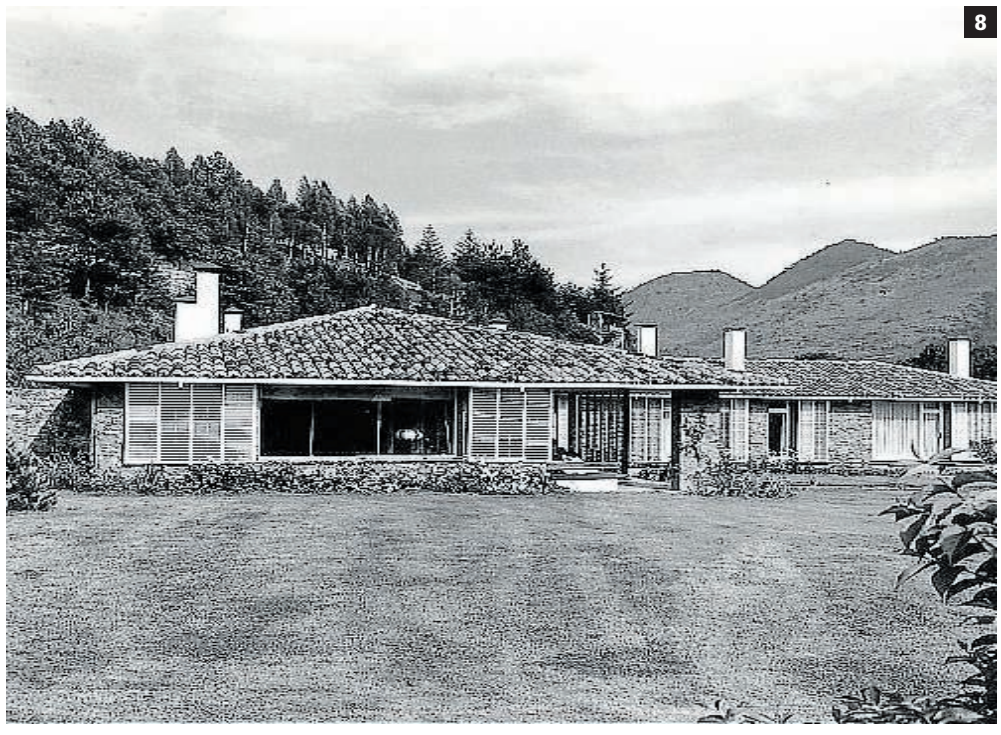
8

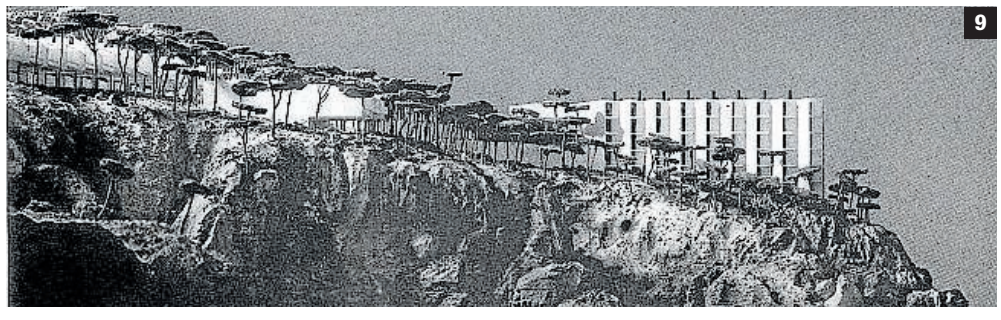
9